

Uutistiedote

EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

EUROOPAN HUUMERAPORTTI 2022: KESKEISET KOHDAT

Huumeiden tarjonta ja käyttö palautumassa ennalleen covid-19-pandemian puhkeamisen jälkeen

(14.6.2022, LISSABON **JULKAISTAVAKSI AIKAISINTAAN KLO 11.00 Keski-Euroopan aikaa / klo 10.00 Lissabonin aikaa**) Covid-19-pandemian aiheuttamien häiriöiden jälkeinen huumausaineiden tarjonnan ja käytön nopea palautuminen on yksi **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA)** tänään esiin tuomista ongelmista, kun se julkaisee **Euroopan huumeraportin 2022: Suuntauksia ja muutoksia** ⁽¹⁾. Raportissa esitetään uusin katsaus huumetilanteeseen Euroopassa ja tarkastellaan pitkän aikavälin suuntauksia ja uusia uhkia. Kansainvälisen tilanteen aiheuttaessa uusia haasteita raportissa tarkastellaan myös sitä, miten meneillään olevat maailmanlaajuiset tapahtumat voivat vaikuttaa Euroopan huumeongelman dynamiikkaan tulevaisuudessa.

Vuotuisessa katsauksessa kuvataan, miten Euroopan huumeongelmat kehittyvät jatkuvasti ja miten innovaatiot ohjaavat huumemarkkinoita. Huumeiden saatavuus on edelleen korkealla tasolla kaikkialla EU:ssa (joissakin tapauksissa, kuten kokaiini, ylittää pandemiaa edeltäneen tason), ja vahvoja ja vaarallisia aineita ilmaantuu yhä. Raportista käy myös ilmi, miten kannabistuotteet monipuolistuvat ja miten synteettisten huumeiden tuotanto Euroopassa lisääntyy.

Huumeiden käytössä on myös merkkejä paluusta pandemiaa edeltävälle tasolle. Esimerkiksi jätevesianalyyseista käy ilmi, että kokaiinin, crackin, amfetamiinin ja metamfetamiinin käyttö on lisääntynyt joissakin kaupungeissa vuosina 2020–2021 ⁽²⁾. Kun covid-19-rajoituksia on lievennetty eri puolilla Eurooppaa, huumehoito ja muut palvelut näyttävät palaavan entiseen malliin. Samalla on kuitenkin säilytetty joitakin innovatiivisia käytäntöjä, joita on otettu käyttöön sulkutoimien aikana (sähköiset terveyspalvelut, etälääketiede).

Sisäasioista vastaava Euroopan komission jäsen Ylva Johansson toteaa seuraavaa: ”Synteettisten huumeiden tuotannon jatkuva laajeneminen Euroopan unionissa osoittaa, että järjestäytyneet rikollisryhmät pyrkivät hellittämättä hyötymään laittomasta huumeakaupasta, mikä vaarantaa kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden. On erityisen huolestuttavaa, että eurooppalaisten ja kansainvälisten rikollisverkostojen väliset kumppanuudet ovat johtaneet kokaiinin ja metamfetamiinin teollisen tuotannon ennätysmäiseen saatavuuteen Euroopassa. Tämä saattaa lisätä käyttöä ja haittoja. EU ja sen jäsenvaltiot torjuvat edelleen näitä kehittyviä uhkia yhteistyöllä, joka perustuu EU:n rikosten painopisteisiin ja huumausaine- ja turvallisuusstrategioihin.”

EMCDDA:n johtaja Alexis Goosdeel lisää: ”Tässä raportissa esitetty viesti voidaan tiivistää seuraavasti: *Kaikkialla, kaikki, jokainen*. Vakiintuneita huumeita ei ole koskaan ollut niin helposti saatavilla, ja uusia vahvoja aineita ilmestyy edelleen. Nykyään lähes mikä tahansa, jolla on psykoaktiivisia ominaisuuksia, voi olla huume, koska laillisten ja laittomien aineiden välinen raja hämärtyy. Se voi vaikuttaa kaikkiin ihmisiin joko suoraan tai epäsuorasti, koska huumeongelmat pahentavat useimpia muita merkittäviä terveydellisiä ja sosiaalisia haasteita, joita meillä on tällä hetkellä. Tämä raportti julkaistaan aikana, jolloin suuret maailmanlaajuiset tapahtumat koskettavat kaikkia elämänalueitamme. Raportissa analysoidaan

nykyisiä suuntauksia ja uusia uhkia ja tutkitaan, miten nämä kehityssuunnat voivat vaikuttaa huumeongelmiin Euroopassa tulevaisuudessa. Uskon vakaasti, että huumealan monitahoisiin poliittisiin kysymyksiin voidaan puuttua vain, jos toimenpiteemme perustuvat tasapainoiseen ja näyttöön perustuvaan ymmärrykseen ongelmasta.”

Vaarallisia uusia psykoaktiivisia aineita ilmestyy edelleen – katinonit valokeilassa

Uusia psykoaktiivisia aineita (NPS) ilmaantuu Euroopassa edelleen yksi viikossa, mikä on kansanterveydellinen haaste. Vuonna 2021 **EU:n varhaisvaroitusjärjestelmässä** raportoitiin ensimmäistä kertaa 52 uudesta huumeesta. Näin EMCDDA:n seuraamien uusien psykoaktiivisten aineiden kokonaismäärä oli 880. Vuonna 2021 ilmoitettiin ensimmäisen kerran kuusi uutta **synteettistä opioidia**, 6 **synteettistä katinonia** ja 15 uutta **synteettistä kannabinoidia**. Uusi raportti EU:n ennakkovaroitusjärjestelmän saavutuksista julkaistaan tänään, kun verkosto juhlii 25-vuotispäiväänsä ⁽³⁾.

Euroopassa takavarikoitiin vuonna 2020 ennätysmäärä uusia psykoaktiivisia aineita (27 EU-maata, Turkki ja Norja), yhteensä 6,9 tonnia (41 100 takavarikkoa). Takavarikoidusta materiaalista 3,3 tonnia oli synteettisiä katinoneja, joita myytiin usein vakiintuneiden stimulanttien (esim. kokaiini, MDMA) korvikkeina. Kiinassa suoritetun synteettisten katinonien valvonnan jälkeen suurin osa näistä Eurooppaan vuonna 2020 salakuljetetuista aineista oli peräisin Intiasta, mikä todennäköisesti heijasti markkinoiden mukautumista lakisääteiseen valvontaan ja toimitushäiriöitä. Vuoden 2021 lopussa **EMCDDA** seurasi 162 synteettistä katinonia, mikä tekee siitä uusien psykoaktiivisten aineiden toiseksi suurimman luokan, jota tarkkaillaan synteettisten kannabinoidien jälkeen (224 ainetta seurannassa). Synteettisten katinonien Eurooppaan suuntautuvan laittoman kaupan kirjaaminen ja ilmoitukset haitoista (esim. myrkytyksistä) ovat johtaneet uusiin vastatoimiin. Kahdesta synteettisestä katinonista (**3-MMC ja 3-CMC**) tehtiin riskienarviointi vuonna 2021, ja Euroopan komissio on ehdottanut niiden valvontaa koko EU:ssa.

Kannabis — Euroopan suosituimman laittoman huumeen uudet kehityssuunnat

Kannabisalan kehitys tuo uusia haasteita sille, miten maat reagoivat Euroopan yleisimmin käytettyyn laittomaan huumeeseen. Kannabistuotteet ovat yhä monimuotoisempia. Niitä ovat esimerkiksi uutteen ja syötävät kannabistuotteet (suuri THC-pitoisuus) ja CBD-tuotteet (pieni THC-pitoisuus). Myös Euroopan kannabispoliitikan ympäristö on muuttumassa, ja politiikan soveltamisala laajenee vähitellen. Laittoman kannabiksen valvonnan lisäksi toimintalinjat kattavat nyt kannabiksen sääntelyä lääkinnällisessä ja muussa käytössä.

Vuonna 2020 hasiksen keskimääräinen THC-pitoisuus oli 21 prosenttia, mikä on lähes kaksi kertaa enemmän kuin marihuanan (11 prosenttia). Tämä on päinvastoin kuin aikaisempina vuosina, jolloin marihuanan vahvuus oli tyypillisesti suurempi. Tämä kuvastaa markkinoiden innovointia, koska hasiksen tuottajat, yleensä EU:n ulkopuolelta, näyttävät vastanneen Euroopassa tuotetun kannabisruohon aiheuttamaan kilpailuun. Raportissa korostetaan myös huolenaiheita, jotka liittyvät laittomiin kannabistuotteisiin, joihin on sekoitettu synteettisiä kannabinoideja ja jotka siten voivat olla erittäin vahvoja ja myrkyllisiä. Käyttäjät, jotka uskovat ostavansa luonnollisia kannabistuotteita, saattavat olla tietämättömiä siitä, että tuote sisältää synteettisiä kannabinoideja ja että he altistuvat suuremmille terveysriskeille.

Merkkejä huumausaineiden tuotannon, kaupan ja saatavuuden kasvusta Euroopassa

Vuonna 2020 purettiin yli 350 laitonta huumelaboratoriota, muun muassa joitakin laajoja kokaiinin, metamfetamiinin ja katinonin tuotantolaitoksia. Uusimman analyysin mukaan Euroopassa on edelleen paljon kokaiinia saatavilla, mikä tuo mukanaan useita terveysuhkia. Vuonna 2020 EU:ssa takavarikoitiin ennätyskelliset 213 tonnia kokaiinia (202 tonnia vuonna 2019), ja 23 laboratoriota purettiin (15 vuonna 2019)⁽⁴⁾.

Myös amfetamiinia on paljon saatavilla, ja saatavuus saattaa olla kasvussa. Vuonna 2020 EU:n jäsenvaltiot takavarikoivat ennätyskelliset 21,2 tonnia (15,4 tonnia vuonna 2019), ja 78 amfetamiinilaboratoriota purettiin (38 vuonna 2019). Raportin mukaan Euroopassa on purettu yhä

enemmän keskikokoisia ja suuria metamfetamiinintuotantolaitoksia. Metamfetamiinin tuotanto ja tarjonta ovat viime aikoina muuttuneet Euroopassa. Tämä kehitys aiheuttaa riskin laajemmasta saatavuudesta ja voi lisätä käyttöä.

Purettujen MDMA-laboratorioiden määrä (29) pysyi suhteellisen vakaana vuonna 2020. Lisäksi purettiin 15 katinonien tuotantolaitosta (viisi vuonna 2019) ja takavarikoitiin 860 kilogrammaa katinonien tuotannon kemiallisia lähtöaineita (438 vuonna 2019). Vaikka heroiinia, ketamiinia, GBL:ää ja DMT:tä valmistavia laittomia laboratorioita purettiin EU:ssa vuonna 2020, ne eivät olleet yhtä yleisiä.

Keskeinen raportissa esitetty kysymys on, ovatko pimeään verkon huumemarkkinat taantumassa. Monet tekijät vaikuttavat vaikuttaneen näiden markkinoiden toimintaan (esim. lainvalvontaan liittyvät toimet, toimitusongelmat, huijaukset). Arvioidut tuotot laskivat vuoden 2021 lopussa jyrkästi, hieman alle 30 000 euroon päivässä (vuonna 2020 tulot olivat miljoona euroa päivässä). Sosiaalisen median ja pikaviestisovellusten käyttö näyttää olevan parempi vaihtoehto turvallisempaan ja kätevämpään hankintalähteenä, mikä korostaa tämän alan toimien tarvetta.

Hoidon ja haittojen vähentämiseen tähtäävien palveluiden laajentamisen tarve

Tänään julkaistussa raportissa korostetaan, että suonensisäisten huumeiden käyttäjille tarkoitettuja hoito- ja haittojen vähentämispalveluja Euroopassa on lisättävä. Vuonna 2020 vain **Tšekki, Espanja, Luxemburg** ja **Norja** ilmoittivat saavuttaneensa Maailman terveysjärjestön (WHO) vuoden 2020 tavoitteet 200 ruiskun antamisesta vuodessa huumeita suonensisäisesti käyttävää kohti ja tarjoamalla 40 prosentille suuren riskin opioidienkäyttäjistä opioididiagonistihoidoa, joka on suojaava tekijä huumeiden yliannostuksia vastaan. Vuonna 2020 EU:ssa oli arviolta miljoona opioideja ongelmallisesti käyttävää ja 514 000 asiakasta opioididiagonistihoidossa, mikä viittaa siihen, että hoidon kokonaiskattavuus on 50 prosenttia. Maiden välillä on kuitenkin suuria eroja, ja hoidon tarjonta on edelleen riittämätöntä monissa EU:n jäsenvaltioissa.

Huumeiden pistoskäyttöön liittyy vakavia terveysongelmia, kuten tartuntatauteja, yliannostuksia ja kuolemia. Vaikka heroiinin pistoskäyttö vähenee, laajemmän ainevalikoiman, kuten amfetamiinien, kokaiinin, synteettisten katinonien, määrättyjen opioidien ja muiden lääkkeiden, pistoskäyttö aiheuttaa yhä enemmän huolta.

EU:ssa tapahtui vuonna 2020 arviolta 5 800 laittomiin huumeisiin liittyvää yliannostuskuolemaa. Useimmat näistä kuolemantapauksista liittyivät huumeiden sekakäyttöön, johon yleensä liittyy laittomien opioidien, muiden laittomien huumeiden, lääkkeiden ja alkoholin yhdistelmiä⁵. Raporttien mukaan Euroopassa on saatavilla runsaasti kokaiinia ja crack-kokaiinin käyttö voi olla lisääntymässä, ja nyt crack-kokaiinia on havaittu heikossa asemassa olevien huumeidenkäyttäjien keskuudessa useammassa kaupungeissa ja maissa. Crackia käytetään yleensä polttamalla, mutta sitä voidaan myös injektoida. Se liittyy moniin terveydellisiin ja sosiaalisiin haittoihin (esim. tartuntatauteihin ja väkivaltaan). Pitkän aikavälin suuntaukset viittaavat siihen, että Euroopassa vuonna 2020 arviolta 7 000 asiakasta hakeutuu huumehoitoon crack-ongelmien vuoksi, mikä on kolminkertainen määrä vuoteen 2016 verrattuna.

Kansainvälinen tilanne: uusia haasteita ja mahdollisia uhkia

Kansainvälinen kehitys voi vaikuttaa huumeongelmiin Euroopassa. Tänään julkaistussa raportissa tarkastellaan **Afganistanin** ja **Ukrainan** viimeaikaisia tapahtumia ja niiden mahdollisia vaikutuksia huumealaan. Vaikka on liian aikaista arvioida näiden tapahtumien täyttä vaikutusta, tarvitaan tilanteen kohdennettua seurantaa, jotta siitä voitaisiin saada tietoa politiikkaa ja toimenpiteitä varten.

Huolimatta siitä, että Taleban kielsi vuonna 2022 laittomien huumeaineiden tuotannon, myynnin ja kaupan **Afganistanissa**, unikonviljely näyttää jatkuvan. Maan nykyiset taloudelliset ongelmat voivat tehdä huumeetuloista entistä tärkeemmän tulonlähteen, mikä voi lisätä heroiinin salakuljetusta Eurooppaan. Toinen keskeinen kysymys on, tuleeko Euroopasta Afganistanissa tuotetun metamfetamiinin kuluttajamarkkinat. Nykyään eurooppalaiset tuottajat toimittavat huumetta EU:n markkinoille. Viime aikoina

on kuitenkin havaittu myös suuren mittakaavan efedra-pohjainen metamfetamiinin tuotanto Afganistanissa sekä tämän huumeen takavarikkojen lisääntyminen joillakin vakiintuneilla heroiinin salakuljetusreiteillä.

Ukrainan sota on lisännyt epävarmuutta Euroopan huumetilanteesta. Ukrainassa huumehoitoa saavien osuus EU:sta turvaa hakevista on pieni. Nämä henkilöt tarvitsevat jatkuvaa hoitoa sekä räätälöityjä palveluja erityistarpeisiinsa omalla kielellään. Yleisesti ottaen konfliktia pakeneville henkilöille on todennäköisesti aiheutunut vakavaa psykologista stressiä, minkä vuoksi he ovat mahdollisesti alttiimpia päihdeongelmille tulevaisuudessa. Sota voi myös aiheuttaa muutoksia salakuljetusreiteissä, koska rikolliset käyttävät hyväkseen haavoittuvuuksia tai välttävät tiettyjä alueita.

EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Franz Pietsch toteaa seuraavaa: ”Tänään julkaistussa raportissa esitetään strateginen ja kokonaisvaltainen katsaus Euroopan huumeusainetilanteesta ja sen vaikutuksista kansanterveyteen ja turvallisuuteen. Se on olennainen resurssi, jolla autetaan huume politiikasta vastaavia poliittisia päättäjiä ja alan ammattilaisia parantamaan valmiuttaan ja reagointikykyään. Tällä viikolla juhlietaan uusia psykoaktiivisia aineita koskevaa EU:n varhaisvaroitusjärjestelmää 25. toimintavuotenaan. Uusien huumeiden ilmestyessä edelleen tarvitaan lisää tukea kansallisille varhaisvaroitusjärjestelmille ja rikostekniselle ja toksikologiselle testaukselle, jotta voidaan paremmin havaita uudet uhat ja reagoida niihin sekä turvata kansanterveys.”

(¹) Euroopan huumeraportti 2022 (25 kieltä) — https://www.emcdda.europa.eu/edr2022_en

Raportin taustalla olevat kansalliset tiedot (vuoden 2022 tilastotiedote) —

https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022_en Raportissa kuvataan huumetilannetta vuoden 2021 loppuun asti. Se perustuu vuoden 2020 tietoihin ja mahdollisuuksien mukaan vuoden 2021 tietoihin.

(²) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/2/latest-wastewater-data-reveal-drug-taking-habits-75-european-cities_en

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communication/update-eu-early-warning-system-2022_en

(⁴) Uusimmat analyysit EU:n kokaiini- ja metamfetamiinimarkkinoista —

https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_en

(⁵) EMCDDA miniguides on response to drug problems — https://www.emcdda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en